

Pojmy, teorie, osobnosti (Základy psychologie - 2011) – finální verze

1) Úvod do psychologie;

pojmy: psychologie odborná/vědecká a psychologie laická; psychologie práce (organizace a řízení), klinická psychologie, poradenská psychologie, pedagogická psychologie, dopravní psychologie, psychoterapie; vztah k oborům: etologie, etnologie, neurologie, matematika/kybernetika, filozofie; psychologie jako pomáhající profese, syndrom vyhoření a jeho prevence

2) Základní psychologické směry a jejich historický vývoj

pojmy: asocianismus, asociační zákony (styčnosti v prostoru, v čase, blízkosti, kontrastu, ...); gestaltismus (tvarová psychologie), gestalt zákony – figura/pozadí, pregnantosti (dobrého tvaru: uzavřenosti, blízkosti, podobnosti, ...); behaviorismus, paradigma S-R; neobehaviorismus, paradigma S-O-R, kognitivní mapy; kognitivní psychologie, kognitivní obrat, procesy vzestupné (datově řízené) a sestupné (pojmově řízené), informační paradigma, počítačová metafora, architektura kognitivního systému; priming, sémantický priming

osobnosti: D. Hume, J.S.Mill, K. Koffka, M. Wertheimer, W. Köhler, J.B. Watson, E.C. Tolman

3) Vnímání

pojmy: vnímání, čítí, sítnice, obraz na sítnici, zraková dráha, zraková kůra; iluze, klamy, pareidolie, Rorschachův test; nápovědi zrakového vnímání monokulární – lineární perspektiva, gradient textury, atmosférická perspektiva, stínování, interpozice (překryv), pohyb, obvyklá velikost; konstantnost vnímání velikosti; nápovědi zrakového vnímání binokulární, stereoskopické vidění, binokulární paralaxa; nevědomé vnímání (Helmholtz); okohybné svaly, sakadické pohyby; tyčinky, čípky, konstantnost vnímání barvy, negativní paobrazy

teorie: konstruktivistické výklady vnímání, přímé výklady vnímání, ekologická teorie J. Gibsona

osobnosti: H. von Helmholtz, H. Rorschach, J. Gibson

4) Paměť

pojmy: explicitní, implicitní, sémantická, epizodická, autobiografická, deklarativní, nedeklarativní paměť; senzorická, echoická, krátkodobá, dlouhodobá paměť; pracovní paměť, fonologický okruh, vizuálně prostorový náčrtník, centrální vykonavatel; vytěsnění, interference (proaktivní, retroaktivní), amnézie (retrogradní, anterogradní); vliv různých faktorů na zapamatování a vybavení: kontext, emoce, opakování, organizace materiálu, počet elementů/štěpů, seberefrenční efekt, efekt Zeigernikové, vliv představitosti (mnemotechnika, Eidetická představitost); křivka zapomínání (Ebbinghaus); druhy učení: senzitiace, habituace, vtiskávání (imprinting), primární a sekundární podmiňování, klasické a operantní podmiňování; pojmové učení; sociální učení

autoři: H. Ebbinghaus, G.A. Miller, I.P. Pavlov, B. Skinner, A. Bandura

5) Mentální reprezentace

pojmy: reprezentace vnější a mentální; reprezentace analogová a propoziční a jejich vlastnosti (diskrétnost – spojitost, pevná struktura/syntax – volná struktura/syntax), pojmové hierarchie; základní, podřazená a nadřazená úroveň; definující atributy, charakteristické atributy, prototyp; princip úspornosti a informativnosti v organizaci mentální reprezentace; schéma jako mentální reprezentace (Kant, Bartlett, Piaget)
teorie: Piagetova teorie kognitivního vývoje
autoři: G.A. Miller, F. Bartlett, I. Kant, J. Piaget

6) Myšlení

pojmy: konvergentní, divergentní myšlení; myšlení jako řetězení asociací, jako uplatnění gestal zákonů, vhléd; indukce, dedukce; racionalita-iracionalita myšlení (např. chyba poměrného základu); heuristika

teorie: teorie morálního myšlení J. Piageta (heteronomní-autonomní morálka) a L. Kohlberga (předkonvenční-konvenční-postkonvenční etapa)

autoři: L. Kohlberg, J. Piaget, A. Tversky, D. Kahneman

7) Inteligence

pojmy: inteligence jako reálná vlastnost, operacionalistický pohled na inteligenci; g-faktor, fluidní a krystalická inteligence, verbální a neverbální inteligence, sociální inteligence; kulturně férové testy inteligence

autoři: C. Spearman, R.B. Cattell

8) Pozornost (samostudium)

pojmy: pozornost aktivní a pasivní, zaměřená a rozdělená; fenomén/problém koktejlové párty; pozornost jako filtr

9) Myšlení a řeč

pojmy: syntax, hloubkové syntaktické struktury, generativita (N. Chomsky); sémantika, metafora (Lakoff); foném, morfém, propozice; amodálnost propoziční reprezentace; lexikon; Wernickova afázie, Brocova afázie; jazyk jako socio-kulturní fenomén, vnitřní řeč, simultánnost myšlení, sukcesivnost řeči (Vygotskij)

teorie: teorie hloubkových syntaktických struktur (Chomsky); významy jako metafory tělesné zkušenosti (Lakoff); teorie vztahu myšlení a řeči (Vygotskij)

autoři: N. Chomsky, G. Lakoff, L. Vygotskij

10) Emoce

pojmy: specifika emocí – aspekt hodnocení, orientování, tělesné zakotvení; emoce jako následek tělesných/fyziologických reakcí; emoce jako následek kognitivního hodnocení (např. ruminace, „černé myšlení“ u deprese); evolucionistický přístup ke zkoumání emocí, emoce a výrazy tváře;

teorie: James-Langova teorie emocí; teorie W. Cannona; teorie R. Plutchika

11) Kognice-osobnost

pojmy: kognitivní styl, závislost-nezávislost na poli (H. Witkin)

12) Motivace

pojmy: motiv, pud, potřeba, incentiva; pohled na motivaci lidského jednání z hlediska psychanalýzy, behaviorizmu, humanistické psychologie; hierarchie potřeb (A. Maslow), deficitní potřeby a metapotřeby

autoři: A. Maslow, V. E. Frankl, S. Freud